

Jézus és a gyerekek

Jézusnak a gyerekekkel kapcsolatos mondásai erősen romantikus értelmezésben élnek a keresztény köztudatban, mintha Jézus a gyermeki tisztaságot, ártatlanságot, sőt a gyermeki jóságot állította volna példaképül a felnőttek elé. Látni fogjuk, hogy a szóban forgó mondásokban nincs szó efféle erkölcsi értékekről (ha egyáltalán lehetnek kisgyerekeknek erkölcsi értékeik), hanem egészen más az üzenetük.

Voltaképpen mindössze két evangéliumi helyről, illetve ezek párhuzamos helyeiről és kiegészítéseiről van szó: Márk 10,13-16 és Márk 9,36-37a.

Mindkét helynek az értelmezését megnehezíti, hogy a bennük szereplő jézusi mondásokat – sok más esethez hasonlóan – „elszigetelten”, vagyis az elhangzás idejének, helyének és körülményeinek megadása nélkül hagyományozták át, vagy a különböző élethelyzeteket összekeverték.

Mk 10,13-16-ban most ez áll: (13) „Kisgyermeket vittek hozzá, hogy érintse meg őket, a tanítványok azonban keményen rájuk szóltak. (14) Amikor azonban Jézus [ezt] meglátta, bosszús lett, és keményen rájuk szólva azt mondta nekik: »Hagyjátok, hogy a gyermekek hozzám jöjjenek, ne álljátok útjukat, mert az ilyenek számára van [itt] az Isten országa. (15) Ámen, mondom nektek, hogy aki nem gyermekként fogadja Isten országát, semmiképp be nem megy oda.« (16) Aztán átkarolta őket, és rájuk téve kezét, megáldotta őket.”

Arra a nehézségre, amelyet az eredeti élethelyzet közlésének hiánya okoz, ez esetben sajátos ellentmondás hívja föl a figyelmre: a 13. versbeli bevezetés azt mondja, gyermekeket *vittek* hozzá (nyilván a szülők), a 14. versben viszont Jézus azt mondja a tanítványoknak, ne akadályozzák a gyerekeket (!) abban, hogy hozzá *menjenek*, vagyis a 13. versben járni még nem tudó kisgyerekekről, a 14-ben saját lábukon járó gyerekekről van szó. Ráadásul a 14., ill. a 15. v. mondanak más és más jelentése.

Ezek alapján azt mondhatjuk, a 13-16. versben *két helyzet, illetve két mondanak keveredik össze* (13a.15 és 13b.14 – a 16. v. tartalma pedig mind a két helyzetre vonatkozhat, akár részben, akár egészében): 1) Kicsi gyerekeket *vittek* hozzá, hogy áldja meg őket; meg is tette, és hozzáfűzte a 15. v. tanítását. 2) Nagyobb gyerekek *mentek* hozzá, de a tanítványok el akarták zavarni őket: ehhez kapcsolódik a 14. v. jézusi reakciója és tanítása.

Kezdjük az utóbbival!

„Ilyeneké az Isten országa”

Mk 10: (13b) [Gyerekek mentek hozzá], a tanítványok azonban keményen rájuk szóltak. (14) Amikor azonban Jézus [ezt] meglátta, bosszús lett, és keményen rájuk szólva azt mondta nekik: »Hagyjátok, hogy a gyermekek hozzám jöjjenek, ne álljátok útjukat, mert az ilyenek számára van [itt] az Isten országa!« (16) Aztán átkarolta őket, és rájuk téve kezét, megáldotta őket.”

Mielőtt értelmeznénk a jelenetet és a benne elhangzó jézusi mondanak, egy fordítási sajátossággal kell szembenéznünk. „Az ilyenek számára van itt” a görögben és a szokásos fordításokban így hangzik: „az ilyeneké”; ez azt a benyomást keltheti, mintha automatikusan az ő „tulajdonuk” lenne az Isten országa, mintha automatikusan „tagjai”, részesei lennének Isten országának, azaz a szeretet világának. Ilyen *automatika azonban nem létezik*, egyetlen társadalmi csoport sem lesz részese automatikusan Isten országának, a „belépéshez” – amint később még látni fogjuk – meg kell térni. Az „ilyeneké” kifejezés tehát – ugyanúgy,

mint Lk 6,20-ban a „szegényeké” – csak azt jelentheti: (főként) az ilyenek számára van, az ilyeneknek van rá (leginkább) szükségük, az ilyeneknek kínálom föl (elsősorban).

Továbbá azt kell tudatosítanunk, hogy minden valószínűség szerint utcagyerekekről van szó, vagyis a *társadalmi ranglétra alján állók* (más jézusi kifejezéssel a „kicsik”: Mk 9,42) egyik csoportjáról, az „aljanép” tagjairól, akik tülekedtek Jézushoz, mert érezték jóságát, és akiket a „tisztességesek” (és a „nagyok”) ismételten le akartak választani róla.

Feltételezésünk szerint így járnak el most a tanítványok is. Ezzel azonban szíven találják Jézust, aki úgy gondolja: az általa felkínált Isten országa (elsősorban) pont az „ilyenek” számára van itt, vagyis a „kicsik”, az olyan emberek számára, akiket a társadalom éppúgy semmibe vesz, mint ezeket a gyerekeket, azaz mai nyelven – és ez a vizsgált mondanak jelentése, üzenete –: Isten országa (elsősorban) a gyerekek által jelképezett *kisemberek, a társadalom peremén élők, a társadalmi ranglétra alján állók, a lecsúszottak, a jogfosztottak, a hátrányos helyzetbe taszítottak számára van*.

„Aki nem kisemberként fogadja...”

Az persze kevés, hogy Jézus felkínálja az Isten országát, elsősorban a „gyerekek”, a „kicsik”, a társadalom alján állók számára; az embernek el is kell fogadnia a felkínált lehetőséget, s erről, ennek a hogyanjáról szól a fent említett első helyzet:

Mk 10: (13a) „Kisgyermeket vittek hozzá, hogy érintse meg őket. (15) [Ekkor Jézus azt mondta nekik]: »Ámen, mondom nektek, hogy aki nem gyermekként fogadja Isten országát, semmiképp be nem megy oda.« (16) Aztán átkarolta őket, és rájuk téve kezét, megáldotta őket.”

Az itteni jézusi mondanak értelmezésének kulcsa a „gyermekként fogadja” kifejezés. Ennek csak *két értelmes jelentése lehet*: a) gyermeki állapotban, a gyermekség állapotában fogadja, b) úgy fogadja, ahogyan a [kis]gyermek fogadnak valamit. – Itt az első változat értelmét vesszük szemügyre, s majd a következő alpontban a másodikat.

Ebben az *első esetben* a „gyermeket” jelképes értelemben vesszük, s a fentiek értelmében a „kicsik”, a társadalmi ranglétra alján állók jelképeként tekintjük. A „gyermeki állapotban, a gyermekség állapotában” ekkor azt jelenti, hogy „kisemberként, a kisemberek helyzetében, a kisemberek életállapotában, a társadalmi ranglétra alján helyezkedve el” – a jézusi mondanak jelentése, *mondanivalója* pedig nem kevesebb, mint hogy *csak* az ebben a társadalmi helyzetben lévő ember *képes* arra, hogy „belépjen Isten országába”, a szeretet, vagyis az ingyenes és kölcsönös ajándékozás világába! – Ez meglepő lehet, de jól megvilágítja, és egyúttal megerősíti a gazdag ifjú története; Jézus azt mondja neki: „Menj el, add el mindazt, amit birtokolsz, és add a szegényeknek, így kincset birtokolsz majd Istennél”, majd határozottan közli az értetlenkedő tanítványokkal: „Könnyebb a tevének átmennie a tű fokán, mint a gazdagnak bemennie Isten országába” (Mk 10,21.25)!

Ezt a jelentéstárgyat támasztja alá és pontosítja a *Mt 18,3-ban* olvasható jézusi mondanak: „Ámen, mondom nektek, ha meg nem tértek, és olyanokká nem *váltok*, mint a gyermekek, semmiképp nem mentek be Isten országába!” – A „gyermek” itt is a „kicsiket”, a társadalmi ranglétra alján elhelyezkedő kisembereket jelentik, a pontosítás pedig abban áll, hogy a társadalom alján elhelyezkedés nem egyszerűen adottság kérdése, ill. az oda tartozás nem je-

lenti automatikusan a bejutást Isten országába, hanem ez csak akkor következik be, ha valaki „megtér”, azaz tudatosan választja ezt a élethelyzetet!

Megerősíti ezt Jézus szavainak folytatása *Mt 18,4-ben*: „Aki tehát olyan alacsonnyá/kicsivé teszi magát, mint ez a gyerek...” Ez világosan mutatja, hogy tudatos döntésről, választásról van szó, a *tapeinun* [*heauton*] ige *Lk 14,11* és *18,14*-beli alkalmazása pedig egyértelművé teszi, hogy gyerek szóban forgó „alacsony-sága/kicsisége” a társadalmi értelemben vett alacsony-ságot/kicsiséget jelenti.

Mielőtt rátérnénk a „gyermekként fogadja” kifejezés másik értelmezési lehetőségére, említsük meg még Jézusnak a társadalmi kicsiséggel kapcsolatos *értékítéletét*: *Lk 9,48c* első pillanatra homályosnak tűnik: „Aki mindannyi-otok között a legkisebb, az a legnagyobb”, ám *Mt 18,4* megmagyarázza ezt: „Aki olyan alacsonnyá/kicsivé teszi magát, mint ez a gyerek, az a legnagyobb Isten országában” – vagyis Isten országának értékrendje, mércéje szerint. Az emberi társadalomban – tudatosan – betöltött alacsony helyzet Isten szemében való nagyságot jelent (és fordítva, amint *Lk 14,11* és *18,14* erről is tanúskodik).

„Aki nem ajándékként fogadja...”

Mk 10: (13a) „Kisgyerekeket vittek hozzá, hogy érintse meg őket. (15) [Ekkor Jézus azt mondta nekik]: »Amen, mondom nektek, hogy aki nem gyermekként fogadja Isten országát, semmiképp be nem megy oda.« (16) Aztán átkarolta őket, és rájuk téve kezét, megáldotta őket.”

Most a „gyermekként fogadja” másik lehetséges értelme – „úgy fogadja, ahogyan a [kis]gyerekek fogadnak valamit” – szerint nézzük meg e jelenet, ill. a benne foglalt jézusi tanítás mondanivalóját.

A megoldás kulcsa annak a kérdésnek a megválaszolásában rejlik, hogyan lehet „fogadni”, „átvenni”, „megkapni” valamit. Lényegében háromféleképpen. a) A brutális emberek *ellopják-elrabolják*, ami nekik kell. A zelóták például azt hitték, erőszakkal valósíthatják meg „Isten országát”. b) Az igazságosan gondolkodók *megvásárolják* (pénzzel, munkával, érdemekkel), amire szükségük van. A farizeusok és az apokaliptikusok korrekt törvényteltetéssel és pótlólagos böjttel, imával, jócselekedetekkel akarták kiérdemelni „Isten országának eljövételét”. c) A kisgyerekek – kimondatlan vagy kimondott kéréseik nyomán – egyszerűen *megajándékozzák magukat* a szüleikkel, ha valamire szükségük van. A „tisztességes emberek” és általában a felnőttek nemigen kedvelik a kapásnak ezt a fajtáját, de a kisgyerekek, illetve a „gyermek” Jézus számára ez a természetes, hiszen ő egy jóságos Apa szeretett fiának élte meg magát (vö. *Mk 1,11*).

Mindenesetre: Aki el akar ragadni valamit Istentől, az úgy tesz, mintha Isten nem akarna eleve minden szükségeset nekünk ajándékozni (*Mt 6,25-33* // *Lk 12,24-28*); aki ellenszolgáltatásokkal akar valamit megkapni tőle, az kereskedővé fokozza le a Jóságot (*Jn 2,16b!*); egyetlen helyes viszonyulás marad: *Fogadjuk ajándékként Isten felkínált országát*, a szeretet világát, ahogy a kisgyerekek: jogigény és érdemek nélkül, de bizalommal is, különben – értelemszerűen – sosem fogjuk átlépni a küszöbét annak az „isteni területnek”, ahol csak a kölcsönös ajándékozás magatartása érvényes, mivel ott az isteni szeretet „uralkodik”, érvényesül.

Amint látszik, itt valóban valamilyen *gyermeki tulajdonságot* jelöl a „gyermekként” kifejezés – ám két dolgot meg kell állapítanunk: egyrészt ez a tulajdonság nem erkölcsi teljesítménye, tehát nem is érdeme a gyermeknek, hanem veleszületett adottsága, másrészt ez az egyetlen olyan hely a jézusi „gyermekség-mondások” sorában, ahol a „gyermekség” nem a társadalmi kicsiséget, a társadalmi ranglétra alján állást jelöli. E kivételesség miatt elvileg meg is lehetne kérdőjelezni ennek a magyarázatnak a hitelességét, de a feltételezett „életbe ágyazottság” miatt – kicsi, karon ülő, a Tamás-evangélium szerint még szopó gyerekeket vittek hozzá, hogy áldja meg őket – mégsem tesszük ezt: nem valószínű ugyanis, hogy az egészen kicsi gyerekekben is a társadalom perifériáján élők jelképét látta Jézus.

„Aki befogad egy ilyen gyereket...”

A fentiek után aligha csodálkozhatunk egy pillanattal azon, hogy Jézus a „gyerekekkel”, a „kicsikkel”, azaz a társadalmi ranglétra alján elhelyezkedőkkel (ha úgy tesszük, az elnyomottakkal...) azonosult, nem pedig a ranglétra tetején állókkal, a „nagyokkal”. Ezt fejezi ki a *Márk 9,37a-ban megőrzött mondása, amelynek bevezetése a 36. vers*:

(36) „Akkor fogott egy kisgyereket, odaállította középre, majd átkarolta őt, és azt mondta nekik: (37a) »Ha valaki az én kedvemért befogad egy ilyen kisgyereket, engem fogad be.«”

Ezt a jézusi mondást akkor érthetjük meg legjobban, ha fölidézzük, hogy Jézust gyakran hívták meg ebédre, vacsorára „jól szituált”, „tisztességes” emberek. Őt, a híres prédikátort és gyógyítót szívesen látták – de a bogáncsként rátapadó kisembereket, a társadalomban megvetett vámosokat, utcanőket, szegényeket, leprásokot, elmebetegeket, és a különben is sokadrangú állampolgárnak számító nőket, az örökké éhes (utca)gyerekeket és (rab)szolgákat, egyszerűen a „csőcseléket” nem: „Tehát engedjük be őt, de aztán gyorsan zárjuk be a kaput! (Neki is ezzel adjuk meg az illő tiszteletet, nemde?)”

Jézus egy prófétai jellel határozottan elutasítja ezt a szétválasztást. Fog egy (utca)gyereket, a társadalomban semmit sem számító kisemberek jelképét, és előbb közéjük állítja, hogy jól nézzék meg, aztán átkarolja, hogy tudják: azonosul vele, mint anya a gyerekével. Mindenki érthette a gesztust: „Engem csak úgy fogadhattok be, hogy velem együtt a ki-

csiket, a szegényeket is befogadjátok!” Hozzáfüzött magyarul azonban a gesztus „másik oldalát” is megfogalmazta: „Ha [voltaképpen hajlandóságok ellenére] a kedvemért befogadtok egy ilyen gyereket [= bárkit a kicsik, szegények közül], engem fogadtok be.”

Ebben az értelmezésben teljesen helyénvaló a „befogadni” eredeti jelentése (vendégszeretően fogad, szállást ad, vendégül lát, megvendégel), és aláhúzza, hogy ez a befogadás nem valami elvi elfogadást jelent, hanem a kicsik, a társadalom peremére szorultak, a szegények konkrét megsegítését; másfelől pedig helyénvaló a „kedvemért” kitétel is, hiszen „elvileg” nem Jézus kedvéért kell tenni a jót, hanem azok kedvéért, akik arra rászorulnak – ha viszont valaki csak az ő kedvéért tenné, tudja meg: magát Jézust fogadta be!

* * *

Ha e tanulmány címére gondol az olvasó, talán csalódotn tanult fejezi be az olvasást, hiszen alig-alig mondtam valamit arról, mit gondolt Jézus a gyerekekről, vagy hogyan viszo-

nyult hozzájuk. Mentségemre szóljon, hogy mindössze a vizsgált jézusi mondások egyetlen mozzanata adott erre lehetőséget („gyermekként fogadni...”). Befejezésül azonban még felidézek egy apró, de talán nem jelentéktelen mozzanatot: Márk evangéliumában *mindkét* vizsgált jelenetben (9,36-37a; 10,13-16) találkozunk azzal a megállapítással, hogy Jézus „átkarolta, átölelte” a szóban forgó gyereket, illetve gyerekeket. Levonhatjuk hát a következtetést: Jézus érző szívvel fordult a gyermekek felé, különösen az átlagosnál is hátrányosabb helyzetűek, az utcagyerekek felé; talán még azt is megkockáztathatjuk, hogy ezt egyenesen anyai módon tette, hiszen kora patriarchális társadalmában aligha volt jellemző, hogy az apák-férfiak nagyon ölelgessék a gyerekeket. Jézus azonban azt az apai-anyai Istent képviselte, akit leghatásosabban a tékozló fiú példabeszédeiben szereplő apa jelenít meg (Lk 15,11-32).

Gromon András

A tanulmányhoz tartozó jegyzetanyagot a szerző kérésre szívesen elküldi az érdeklődőknek.

Karácsony

A karácsonyi bibliai eseményeknek kihagyhatatlan része a három királyok története. Millió értelmezés született erről, kibogozták már valódi és titkos mondanivalóját, keresik azóta is a csillagok együttállását, a bölcsek-királyok-mágusok eredetét. Beszélnek Zoroaszter követőiről, babiloni-egyiptomi csillagászokról, a három földrészt képviselőiről (a hagyomány szerint Boldizsár néger volt), sumér (és természetesen magyar) vonatkozásokról. És beszélnek az ajándékokról, a felismert királyról, a bölcs tanítóról, a szenvedés megelőlegezéséről, és hogy az egész világnak hódolnia kell a megszületett Megváltó előtt. Mindez talán igaz, de nagyon is „belefér” a dicsőséges Krisztus világába, és a karácsonynak abba az érzelmi, intellektuális, fogyasztói nagyüzemébe, amely, valljuk be, minket is kielégít, elringat, megvigasztal és megnyugtat.

De talán nem ünneprontás egy esetleges másik olvasat. Jézus arra biztatja az embert, hogy tegye le előtte a terhét. S mik az igazi terhek? Azok, amelyek eltakarják, helyettesítik, megmásítják Istennek azt a szerepét, amelyet betölthetne az életünkben. Ezek a terhek összefoglalhatók három szóban: arany, tömjén és mirha. Gondoljuk magunkat a háromkirályok helyébe, és hogy nem ajándékokat, hanem terheket tesszünk le Isten lábaihoz. A háromkirályok ezentúl jelképezzék szá-

munkra a terheket letevő embert is, azaz minket.

Tegyük le az *arany*, magyarán az anyagiak terhét! Félelmeinket a holnaptól, a megélhetés, a „mi lesz gyerekekkel” problémakörét. Mi lesz a munkával, a munkahellyel, a vállalkozással, mi lesz velünk?

Tegyük le a *tömjén*, magyarán az Istennek való áldozat terhét. Ezt a nagyon összetett, a félelmeinkből, kultúránkából, tudatalattinkból előtörő görcsöt, hogy vajon Isten szeret-e? Elég vagyok-e neki, jól teszem-e, amit tennem kell, mit akar tőlem? Hogyan kell neki áldoznom?

Végül tegyük le a *mirhát*, amely a mindenkori emberi gyógyírt jelképezi. Az ember büszkeségének, tudományának, okosságának terhét. Azt, hogy Isten nélkül is megoldható a világ összes gondja. Lehet új és új tudományos eredményeket felmutatni, lehet mindent kitalálni: új kézműves fogásokat, tanítási módszereket vagy számítógépes rendszert. Az emberiség problémái is megoldhatók az osztozás, erő-nem-alkalmazás, szolgálat által. De vajon elég-e ennek a belátása, elég-e ezt megtenni? Az ember mint Istenbe ágyazott lény csak Istenrel tud megnyugodni. „Nyugtalan az én szívem, míg bened meg nem nyugszik”, mondja Szent Ágoston.

Ha ezeket a terheinket letesszük Isten elé, az azt jelenti, hogy igényeljük és kifejezzük: ő legyen bennünk a király, a pap és a bölcs. Ő legyen az

életünk anyagi, szellemi és lelki igényeinek betöltője. Várjuk, hogy működjön bennünk. Igaz, félünk őt beengedni, mert azt hisszük, hogy az élet ezen területein nincs mondanivalója, nem tevékeny. Nem így hiszünk benne, hanem másként, ahogy a hitre tanítottak. Pedig Jézus azt mondja: „Én azért jöttem, hogy életük legyen, és bőségben legyen” (Jn 10,10). Pedig az Élet Törvénye a hit törvénye, mindannyian azt juttatjuk kifejezésre, amiben hiszünk. „Amit az ember vet, azt is aratja” (Gal 6,8). Ha az aggodalmaskodás, a félelem, a betegség, a neheztelés gondolatait vetjük el, azt is fogjuk aratni. Amit szívünk mélyén igazán hiszünk, azt juttatjuk kifejezésre, s arról szól az életünk.

Az ember alszik. „Ébredj, ember, mély álmodból!” – énekeltek az adventi liturgiákon. Az ember nincs tudatában a benne rejlő Isteni Erőnek és Bölcsességnek, pedig ez a Valóság Birodalma. Annak az Isteni Valóságnak a birodalma, amely a velünk történt események, érzéseink, találkozásaink – a látszólagos véletlenek – világában valósulhat meg. Sorsunk a hitünkben van.

De szép is lenne! És mi erre a bizonyíték? – kiált fel az emberben a kételkedés. Nincs bizonyíték. Csak az ÚT van. A három királyoké. Akiknek volt bátorságuk felismerni a terheket, és letenni az arany, a tömjén és a mirha terhét. Isten elé.

Szóljon erről a 2013-as év, szóljon erről a közösség, a barátság! Szóljon erről az életünk!

Garay András